

PIXIUDGAVE

Demokrati og medborgerskab

3-4 **NETE – Projektbeskrivelse**

- Hvad er NETE?
- Information om materialet
- QR-kode til det samlede materiale

5-6 **Begrebsafklaring**

- *Medborgerskab*
- *Demokratiebildung*

7 **Potentialet i dansk-tysk samarbejde**

8-9 **Demokrati i Danmark og Tyskland – Sammenligning**

10 **Konkrete projekteksempler på demokratisk dannelse**

- "Mens vi venter på tunnelen – fejrer vi Grundlovene!"
- "Demokrati på grænsen"
- "Demokrati i krig og fred"

KOLOFON

REDAKTION

Angela Jensen, Anne-Mette Olsen, Annika Carstensen, Barbara Hansen, Galina W. Jørgensen, Vivien Vogt

KONTAKT

Region Sønderjylland-Schleswig
Interreg-Projekt NETE
Lyren 1, 6330 Padborg, Danmark
projektnete@region.dk
Tlf. +45 74670501
🌐 www.projekt-nete.eu

DESIGN

FRESHKONZEPT GmbH
Maike Liepolt
Mühlendamm 21, 24937 Flensburg,
Deutschland
m.liepolt@freshkonzept.de
Tlf. +49 461 8405235
🌐 www.freshkonzept.de

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Medfinansieret af
Den Europæiske Union

NETE - PROJEKTBEKRIVELSE

Hvad er NETE?

Netzwerke / NETværk Transversal / Empowering

Det dansk-tyske Interreg-projekt NETE styrker det grænseoverskridende samarbejde i programregionen ved at inddrage organisationer, foreninger og institutioner og fremme tværfaglige tilgange. Projektet har fokus på områderne *Livskvalitet & sundhed, Natur & klima* samt *Demokrati & medborgerskab* med henblik på at skabe en bæredygtig grænseregion.

NETE er et samarbejdsprojekt mellem danske og tyske forvaltningsmyndigheder, der har til formål **at gøre det grænseoverskridende samarbejde lettere og forbedre det**. Projektet fokuserer på oplæring af medarbejdere i nøglepositioner og udvikling af metoder til at inddrage foreninger og institutioner i fælles netværk. Det bidrager til at fjerne barrierer og højne dansk-tyske projekters kvalitet. Derudover tilbyder NETE information og kompetenceudvikling, så samarbejdet på tværs af forskellige fagforvaltninger styrkes.

Information om materialet

Det samlede materiale om **demokrati** er udarbejdet som forberedelse til det overordnede tema og netværksmøderne. Det skal inspirere og motivere både offentlige forvaltninger og civilsamfundsaktører i Interreg-programregionen Deutschland-Danmark til at indgå i grænseoverskridende samarbejder for at styrke demokratisk deltagelse, medborgerskab og interkulturel forståelse.

Vi vil ved hjælp af **begrebsafklaringer**, konkrete **eksempler**, **erfaringer** og **anbefalinger** gerne skabe bedre forståelse for, hvordan det grænseoverskridende samarbejde kan bidrage til et levende og inklusivt demokrati i Danmark og Tyskland.

Dette uddrag af materialet er især blevet udarbejdet til dansk-tyske netværksmøder.

Du kan finde det samlede materiale om emnet "Demokrati og medborgerskab" her:

[https://region.de/region/dk/arbeitsfelder/ProjektNETE/
PublikationenundMaterialien_dk.php](https://region.de/region/dk/arbeitsfelder/ProjektNETE/PublikationenundMaterialien_dk.php)

BEGREBSAFKLARING

Fælles demokratiske værdier, forskellige begreber

Når vi beskæftiger os med demokrati og medborgerskab i en dansk-tysk kontekst, er det vigtigt at være opmærksom på, **at de begreber, som vi anvender, ikke altid betyder det samme**, selv om de ved første øjekast ligner hinanden. Nogle begreber kan ikke oversættes direkte, hvilket kan føre til misforståelser, hvis vi ikke taler om forskellene.

Medborgerskab - *bürgerschaftliches Engagement, Teilhabe*

I Danmark bliver medborgerskab forstået som et meget bredt begreb, der både dækker rettigheder, deltagelse og følelsen af et tilhørsforhold til et fællesskab. Begrebet bliver ofte kædet sammen med sociale fællesskaber, frivilligt engagement og lokal tilknytning, idet ens nationalitet kun spiller en underordnet rolle. Det handler i højere grad om **at deltage aktivt i samfundslivet og samfundets udvikling**, uanset hvor man stammer fra^{1 2}. Der findes ikke en entydig oversættelse af medborgerskab på tysk. I stedet opereres der med **flere beslægtede begreber, der benyttes i forskellige kontekster**: *Bürgerschaftliches Engagement, Teilhabe, Partizipation* og *Bürgersinn*. Disse begreber dækker tilsammen over mange af de samme områder som det danske begreb "medborgerskab", men har hver især forskellige historiske, sociale og politiske konnotationer, som ikke kan oversættes 1:1.

Demokratiebildung – et begreb, der kræver mere end ét dansk ord

Det tyske begreb *Demokratiebildung* **kan ikke oversættes entydigt til dansk**, da det dækker over mere end blot undervisning i demokrati. Alt afhængig af konteksten **benyttes der forskellige begreber**: "demokratisk dannelse" fremhæver værdier og personlig udvikling, "undervisning i demokrati" fremhæver undervisningen i skolen, "demokratilæring" vægter det at lære gennem aktiv deltagelse. Mere formelle begreber som "demokratisk handlekompetence" er præcise, men mindre egnede til hverdagsbrug.

¹ medborgerskab — Den Danske Ordbog. (o. D.). <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=medborgerskab>

² Medborgerskab. (o. D.). www.sbst.dk/handicap/udviklingshaemning/temaer/medborgerskab

POTENTIALET I DANSK-TYSK SAMARBEJDE

Hvorfor arbejder vi med demokrati og medborgerskab i en dansk-tysk kontekst?

Den dansk-tyske dialog om demokrati skaber særlige læringsmuligheder: **Forskelle i sprog, kultur og historie fremmer dialog og refleksion**, hvilket gør, at deltagerne lærer at kommunikere og samarbejde konstruktivt i en kompleks, globalt forbundet verden.

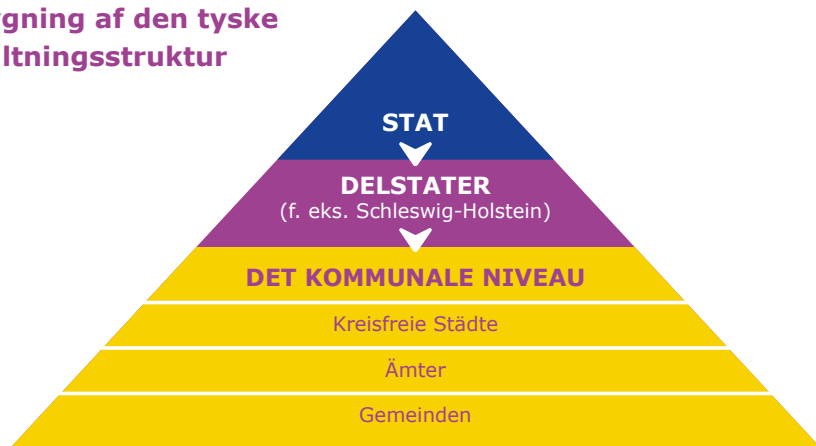
Det dansk-tyske samarbejde viser, at **mange samfundsmæssige udfordringer kun kan løses i fællesskab**, hvilket skaber bevidsthed om globalt medborgerskab. Deltagere samler demokratiske erfaringer gennem fælles projekter, debatter og workshops, hvor de aktivt er med til at træffe beslutninger og oplever demokrati i praksis.

DEMOKRATI I DANMARK OG TYSKLAND – SAMMENLIGNING

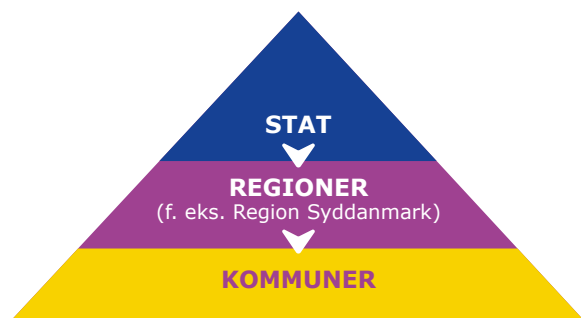
Til trods for fælles grundlæggende værdier kan demokratier være **organiseret meget forskelligt**. En sammenligning af Danmark og Tyskland viser, hvordan politiske strukturer varierer alt efter historisk baggrund og statslig opbygning. Mens begge lande er parlamentariske demokratier, adskiller blandt andet **statsformen**, **statsoverhovedets rolle** samt opbygningen som hhv. en **føderalistisk stat** og en **centralstat** sig. Et kig på disse forskelle kan være en hjælp til bedre at forstå demokratiske systemer og få deres respektive særpræg sat ind i en sammenhæng.

Opbygning af den tyske forvaltningsstruktur

Opbygning af den danske forvaltningsstruktur

Mens der i **Danmark** er en tendens til **at samle** et bredt spektrum af **kommunale opgaver** i større funktionelle enheder, har man i **Tyskland** traditionelt en **decentral og differentieret opgavefordeling** på kommunalt niveau kommuner (*Gemeinden*), forvaltningsdistrikter (*Ämter*), kredse (*Landkreise*), på delstatsniveau og på forbunds niveau. Alt afhængig af størrelsen har kommunen som den mindste administrative enhed enten en frivillig eller en formel forvaltning, hvorfor man har et niveau med forvaltningsdistrikter, der administrerer flere kommuner i en sammenslutning.

For projektaktører er denne viden særlig vigtig, da det gør det muligt for dem at vurdere mere præcist, hvor kompetencen ligger, identificere egnede kontaktpersoner på det rette administrative niveau og vurdere realistisk, på hvilket institutionelt niveau et grænseoverskridende samarbejde vil være hensigtsmæssigt og lovende.

KONKRETE PROJEKTEKSEMPLER PÅ DEMOKRATISK DANNELSE

Eksempler på dansk-tysk samarbejde mellem kulturinstitutioner, foreninger og uddannelsesinstitutioner om ”demokrati og medborgerskab”

”Mens vi venter på tunnelen – fejrer vi Grundlovene!”

Ensemble Storstrøm, Ernestinenschule zu Lübeck og andre projektpartnere fejrede hhv. 75- og 175-årsdagen for grundlovene i Tyskland og Danmark med forskellige fælles musikarrangementer.

”Demokrati i krig og fred”

Som led i projektet beskæftigede elever fra Lornsenschule i Schleswig (9. klassetrin) og Søgaard Friskole (8. og 9. klassetrin) sig på en todagesworkshop kreativt med emnerne krig, fred og demokrati. Med støtte fra to teaterpædagoger arbejdede de med den fælles historie bag demokratiets udvikling i de to lande. Resultaterne, herunder fotografier og scenisk arbejde, blev præsenteret offentligt.

“Demokrati på grænsen”

Det dansk-tyske projekt tog 175-årsdagen for **Slaget ved Idstedt** som historisk udgangspunkt for at italesætte aktuelle spørgsmål om demokrati, frihed og fred. To skoleklasser fra A.P. Møller Skolen og Deutsches Gymnasium Nordschleswig udviklede med støtte fra regionale museer en multimedieudstilling og beskæftigede sig her kritisk med demokratiske udviklinger.

AFSLUTTENDE ORD

Demokrati lever af **deltagelse** og **sammenhold**.

Grænseoverskridende samarbejder åbner nye perspektiver, styrker tilliden og synlighed, hvor mangfoldig demokratisk deltagelse kan være.

Begreberne, eksemplerne og erfaringerne i materialet viser, at samarbejder på tværs af nationale grænser kan lade sig gøre, er berigende og effektive. De lykkes, når der er åbenhed, tillid og en vilje til fælles læring.

Vi vil gerne opfordre dig til at tage denne inspirerende viden til dig og tage den i brug i dit eget arbejde i Interreg-programregionen Deutschland-Danmark.

Vi ser frem til mange nye idéer, møder og samarbejder omkring emnet demokrati - på tværs af grænsen!

Dein NETE-Team

PIXIUDGAVE

Demokrati og medborgerskab

05/2026